

ПРОБЛЕМИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Марченко А.О.

*Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Науковий керівник: Сардак С. Е., д.е.н., доцент,
в.о. зав. каф. економіки, підприємництва та управління підприємствами,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара*

Соціальне підприємництво почало свій розвиток у 60-70-х роках ХХ століття та сьогодні набуло поширення як у розвинутих країнах, так і у тих, що розвиваються. В Україні соціальне підприємництво стає все більш популярним, проте стикається із низкою проблем, що стримують його розвиток. Оскільки поширення соціального підприємництва тісно пов'язано із підвищенням соціально-економічного рівня життя населення, дослідження даної теми є актуальним.

На заваді розвитку соціального підприємництва в Україні стають як загальні, так і спеціальні фактори. До загальних факторів віднесемо ті, що впливають на бізнес-середовище загалом, а до спеціальних – ті, що впливають саме на соціальні підприємства.

Серед загальних факторів варто визначити, в першу чергу, політичну та економічну нестабільність в Україні, що стримують розвиток бізнесу. В той же час, через події, що відбуваються в країні, кількість незахищеного населення, що потребує допомоги та підтримки, зростає, а отже актуальність розвитку соціального бізнесу також зростає. Окрім цього, висока вартість енергоносіїв сильно збільшує обсяг необхідних для початку діяльності соціального підприємства коштів. Високий рівень корупції є причиною складності юридичного оформлення діяльності, сплати податків, отримання дозволу на ведення діяльності тощо. Таким чином, підприємці, що мають намір вести соціальний бізнес, ще на початкових етапах стикаються із бар'єрами, що призводять до втрат коштів та часу.

Тим не менш, важливими проблемами є й спеціальні, які безпосередньо стримують розвиток соціального підприємництва. Однією із основних проблем соціального підприємництва в Україні є відсутність законодавчого обґрунтування та адміністративної підтримки його формату й просування. Нажаль, українське законодавство не визначає поняття та принципів функціонування та контролю діяльності соціальних підприємств. Відповідно, поняття соціального бізнесу, соціальної відповідальності та некомерційних підприємств ототожнюються, а цілі соціального підприємництва залишаються незрозумілими та невизначеними. З іншого боку, це призводить до відсутності розуміння суспільством поняття соціального підприємства. Відповідно, бізнес не отримує відповідної підтримки з боку потенційних покупців, клієнтів, співробітників та інших категорій людей.

Затвердження законодавчих актів на державному рівні та їх просування на регіональний та місцевий рівні займає досить великий проміжок часу. Окрім цього, за законодавчому рівні можуть регулюватись питання підготовки кваліфікованих кадрів для підвищення ефективності соціальних підприємств.

Ще однією важливою проблемою, з якою стикаються підприємці, що мають намір вести соціальний бізнес, є складність отримання кредитів та позик на відкриття

підприємства. До принципів ведення соціального підприємства відносять, в тому числі, самоокупність та самофінансування. В той же час, соціальні підприємці не в змозі конкурувати на ресурси, в тому числі, фінансові. Відсутність програм підтримки соціального бізнесу стає ще одним негативним фактором, що стримує його розвиток.

До того ж, на перших етапах створення соціального підприємства виникає проблема, пов'язана із психологією. Підприємець стає перед вибором: суспільні чи власні інтереси, благодійність чи прибуток. В даному випадку, лише підтримка такої діяльності та отриманий досвід дозволяють подолати ці протиріччя та знайти ефективний баланс між соціальною та комерційною складовими.

Соціальне підприємництво є необхідною складовою розвитку економіки країни у XXI ст. і його головною метою є забезпечення користі для суспільства. Воно дозволяє вирішити у країні ті проблеми, що не повністю вирішуються державними органами влади у країні. Тому його розвиток має підтримуватись на усіх етапах.

Наприклад, соціальне підприємництво дозволяє задіяти невикористані ресурси, в першу чергу, людські. Це люди з обмеженими можливостями, внутрішньо переміщені особи, особи, що вийшли з місць позбавлення волі, ВІЛ-позитивні люди тощо. Комерційний бізнес часто нехтує навичками та знаннями таких людей, а вони, в свою чергу, мають проблему пошуку роботи. В такому випадку соціальне підприємство в одного боку, вирішує проблему безробіття, а з іншого – створює додану вартість, використовуючи незадіяний раніше ресурс.

Ще однією можливістю для розвитку соціального підприємства є сучасна тенденція звернення великого бізнесу до аутсорсингу та аутстафінгу. Тобто, великі підприємства, намагаючись скоротити витрати на утримання певних підрозділів, замовляють юридичні, клінінгові, бухгалтерські та інші види послуг у сторонніх компаній. Це стає позитивним фактором для розвитку малого бізнесу, соціального підприємництва, зокрема. Окрім цього, проводячи політику соціальної відповідальності, середні та великі підприємства можуть фінансувати проекти, підтримуючи соціальні підприємства. Також, міжнародні фонди та організації активно підтримують соціальні ініціативи, що може стати потужним поштовхом для розвитку соціальних підприємств.

Отже, враховуючи усі проблеми та можливості для розвитку соціального підприємництва, можна зробити висновок, що в першу чергу воно потребує створення законодавчої бази. Для України розвиток соціального підприємництва може стати запорукою розвитку економічної та соціальної сфер суспільства та вирішити багато актуальних завдань, тому як влада, так і населення мають бути зацікавлені у забезпеченні підтримки розвитку такого бізнесу в країні.

Список джерел:

1. Голуб'як Н. Р. Соціальне підприємництво як механізм вирішення соціально-політичних проблем / Н. Р. Голуб'як // S.P.A.C.E. – 2017. - № 2. – С.16-20
2. Сардак С. Е. Управління персоналом : теоретичні аспекти та практичні здобутки : моногр. / С. Е. Сардак, О. О. Третьяк. – Д. : Інновація, 2009. – 157 с.
3. Сотула О. В. Соціальне підприємництво як інноваційна модель розвитку економіки [Електронний ресурс] / О. В. Сотула / Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>.
4. Sardak S. Global factors which influence the directions of social development / S. Sardak, M. Korneyev, A. Simakhova, O. Bilskaaya // Problems and Perspectives in Management. – 2017. – № 15(3). – P. 323 – 333.